

SIVISTYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 15/2008 vp

Hallituksen esitys laiksi Maanpuolustuskorkeakoulusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 27 päivänä toukokuuta 2008 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi Maanpuolustuskorkeakoulusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 62/2008 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi puolustusvaliokuntaan samalla määrännyt, että sivistysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto puolustusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöjohtaja Seppo Kipinoinen, puolustusministeriö

- hallitussihteeri Laura Hansén, opetusministeriö
- apulaisosastopäällikkö Tuija Sundberg, Pääesikunta, oikeudellinen osasto
- etuuspäällikkö Ilpo Lahtinen, Kansaneläkelaitos
- rehtori Pertti Salminen, Maanpuolustuskorkeakoulu
- puheenjohtaja Harri Westerlund, Upseeriliitto ry
- koulutuspoliittinen sihteeri Juhana Harju, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- kadetti Ilkka Soininen, Kadettitoverikunta.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Maanpuolustuskorkeakoulusta, joka toimii puolustusministeriön hallinnonalalla. Laki korvaisi puolustusvoimista annetun lain Maanpuolustuskorkeakoulua koskevat säännökset. Tavoitteena on uudistaa Maanpuolustuskorkeakoulua koskevat säännökset siten, että säädöstaso vastaisi kaikilta osin perustuslaissa asetettuja vaatimuksia. Opiskelijoiden oikeusturvan parantamiseksi opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla nykyistä kattavammin, tarkemmin ja täsmällisemmin.

Laki avaisi siviileille mahdollisuuden hakeutua sotatieteellisiin opintoihin. Mahdollisuus sotatieteiden maisterin ja myöhemmin sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittamiseen avataisiin myös opiskelijoille ilman, että suoritettu tutkinto johtaisi puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen virkaan.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia siten, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen lisäksi myös Maanpuolustuskorkeakoulu määriteltäisiin korkeakouluksi.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009. Opiskelija

voitaisiin ottaa suorittamaan sellaista sotatieteiden kandidaatin tutkintoa, joka ei johda upseeri-

rin virkaan, ensimmäisen kerran kolmen vuoden kuluttua ehdotetun lain voimaantulosta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Maanpuolustuskorkeakoulu on ylintä yleistä ja sotilaallista maanpuolustusopetusta antava korkeakoulu Suomessa. Maanpuolustuskorkeakoulun tehtävänä olisi hallituksen esityksen mukaan edistää sotatieteellistä tutkimusta ja tieteellistä sivistystä sekä antaa puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen upseerin virkaan ja muihin sotatieteellisen alan asiantuntijatehtäviin vaadittavaa opetusta. Uuden lainsäädännön tavoitteena on tarkistaa ja täydentää säännöksiä muun muassa tehtävien, hallinnon, opetuksen, tutkintojen sekä opiskelijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien osalta. Valiokunnan mielestä Maanpuolustuskorkeakoulun tehtävistä säädetään onnistuneesti siten, että niistä välittyy riittävän selkeästi tutkimustoiminnan ohella tarve sotatieteelliseen opetukseen, joka vastaa puolustusvoimien tarvetta ja tehtäviä. Sotatieteellisen opetuksen ohella sotilasammattilliset opinnot ovat keskeisiä upseeriksi koulutettavien käytännön ammattitaitojen oppimisen kannalta. Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintorakenne ja opetuksen perustuminen korkeimpaan tieteelliseen tutkimukseen tukevat rinnastusta yliopistoihin.

Sivistysvaliokunnan mielestä tutkintotavoitteen koulutuksen avaaminen myös ns. siviiliopiskelijoille on myönteinen uudistus. Siviiliopiskelijoiden suorittama tutkinto on yliopistolinen perustutkinto, eikä siihen kuulu ammatillista osuutta. Uusien opiskelijaryhmien mukaan tuomat vaikutukset vahvistavat korkeakoulua kokonaisuudessaan ja sitovat sitä nykyistä enemmän yliopistokenttään.

Lakiehdotusten suhde yliopistolainsäädännön uudistukseen

Sivistysvaliokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että Maanpuolustuskorkeakoulua koskevassa sääntelyssä otettaisiin tässä vaiheessa huo-

mioon valmisteltavana olevan yliopistolain uudistuksen ja siitä käytettävissä olevan luonnoksen mukaista sääntelyä. Selkeintä on, että Maanpuolustuskorkeakoulusta annettavaa lakia tarkistetaan tarpeellisilta osin joko yliopistolain uudistamisen yhteydessä tai heti sen jälkeen, kun yliopistojen koskeva lainsäädäntö on hyväksytty. Maanpuolustuskorkeakoulusta annettavan lain on myös tarkoitus tulla voimaan jo 1.1.2009 ja uuden yliopistolain opiskelijoita koskevien säännösten vasta 1.1.2010. Tämänkään ei puolla säännösten harmonisointia tässä vaiheessa.

Yksityiskohtaisia huomioita 1. lakiehdotuksesta

2 §. Korkeakoulun tehtävät. Valiokunta pitää onnistuneena Maanpuolustuskorkeakoulun tehtäviä sääntelevän 2 §:n 1 momentin sanamuotoa, koska siinä korostuu tutkimus ja tutkimukseen perustuva opetus. Sääntely on vastaava kuin voimassa olevassa yliopistolaissa. Pykälän 2 momentissa on myös yliopistolain mukainen säännös siitä, että korkeakoulu toimii vuorovai-
kutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

5 §. Opetuksen maksuttomuus. Pykälän 1 momentin mukaan tutkintoon johtava opetus on opiskelijalle maksutonta. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan maksullista opetusta olisi ns. JOO-opiskelu eli tutkintoihin kuuluvien opinto-kokonaisuuksien ja osajaksojen suorittaminen. Valiokunta toteaa, että joustavaa opinto-oikeutta voivat hakea suomalaisessa yliopistossa perus- ja jatkotutkintoa suorittavat opiskelijat. Opiskelijalle joustava opinto-oikeus antaa hyvän mahdollisuuden liittää tutkintoonsa sopivia

opintoja muiden yliopistojen tarjonnasta ja hyödyntää opinnoissaan muiden yliopistojen asiantuntijoita ja erikoisaloja. JOO-opinnot katsotaan siten tutkintoon johtaviksi opinnoiksi ja ovat opiskelijalle maksuttomia.

16 §. Kelpoisuus opintoihin. Pykälän 1 momentin mukaan kelpoinen opiskelijaksi pelkästään alempaan tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon on henkilö, joka on suorittanut suomalaisen ylioppilastutkinnon tai saanut ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin tai jolla Maanpuolustuskorkeakoulu toteaa muutoin olevan opintoja varten vastaavat tiedot ja valmiudet. Sivistysvaliokunta katsoo, että opiskelijaksi kelpoisuuden ulkopuolelle ei tulisi jättää esimerkiksi Suomessa International Baccalaureate -tutkinnon, Reifeprüfung -tutkinnon tai Eurooppa-koulujen eurooppalaisen ylioppilastutkinnon suorittaneita. Sen vuoksi valiokunta esittää, että puolustusvaliokunta muuttaa 16 §:n 1 momentin kuulumaan niin, että siinä viitataan suomalaisen ylioppilastutkinnon sijasta ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain (672/2005) tarkoittamiin tutkintoihin.

20 §. Opiskelijan ylläpito. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että "Oppilaskunnan jäsenellä olisi mahdollisuus käyttää Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön (YTHS) palveluja" (sivu 24). Sivistysvaliokunta huomauttaa, että Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön palveluiden käyttöoikeus perustuu ylioppilaskuntien ja terveydenhuoltosäätiön välisiin sopimuksiin, joiden nojalla ylioppilaskunnat ostavat jäsenilleen terveydenhoitopalveluja. Näin ollen lainsäädännöstä ei suoraan seuraa oikeutta YTHS:n palvelujen käyttöön.

29 §. Palvelussitoumukset. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sitoumusaikojen enimmäispituuudet sekä sitoumuskorvauksen enimmäismäärä. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan

opiskelun ollessa valtion rahoittamaa ja palkallista viranhoitoa upseerin virkaan johtaviin opintoihin hyväksytyt ja puolustusvoimien tai puolustusministeriön virassa olevan opiskelijan olisi annettava kirjallinen sitoumus siitä, että hän palvelee koulutustaan vastaavassa puolustusministeriön, puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen virassa ylemmän korkeakoulututkinnon ja tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen. Enimmäisaika tällöin on neljä vuotta. Alemman korkeakoulututkinnon ja yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittamisen jälkeen palvelussitoumuksen enimmäisaika on kolme vuotta. Lentäjäksi ja tähystäjäksi opiskelevan sotilasvirkaan koulutettavan tulisi olla oppilaana ja virassa yhteensä enintään 14 vuotta koulutuksen alkamisesta lukien. Sitoumus koskisi tohtorin ja yleisesikuntaupseerin tutkinnon osalta vain täysin palkkaeduin tapahtuvaa opiskelua. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että palvelussitoumukset muodostuvat kohtuullisiksi ottaen huomioon myös opiskelun pituus.

35 §. Oppilaskunta. Pykälässä ehdotetaan perustettavaksi julkisoikeudellinen ja julkista hallintotohtävää hoitava Maanpuolustuskorkeakoulun oppilaskunta. Oppilaskuntaan voivat liittyä kaikki Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijat, tulevat siviiliopiskelijat mukaan lukien. Oppilaskuntaa koskeva sääntely on sisällöllisesti uutta ja tarpeellinen erityisesti siviiliopiskelijoiden osallistumismahdollisuuksien kannalta. Oppilaskuntaan kuulumisen olisi esityksen mukaan vapaaehtoista. Oppilaskuntaa koskeva säännös on hallituksen esityksen mukaan tarkoitus arvioida uudestaan yliopistolain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Oppilaskunnan tehtäväksi säädetään muun muassa opiskelijoiden edustajien valinta Maanpuolustuskorkeakoulun monijäsenisiin toimielimiin. Perusteluissa kuitenkin todetaan oppilaskunnan keskeiseksi tehtäväksi järjestää opiskelijaedustajien vaali. Valiokunta huomauttaakin, että vaalin järjestäminen ei ole oppilaskunnan keskeinen tehtävä.

Lausunto

Lausuntonaan sivistysvaliokunta esittää,

*että puolustusvaliokunta ottaa edellä
olevan huomioon.*

Helsingissä 4 päivänä marraskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Mikaela Nylander /r
vpj.	Tuomo Hänninen /kesk	Lauri Oinonen /kesk
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Tuula Pelttonen /sd
	Paavo Arhinmäki /vas	Leena Rauhala /kd
	Timo Heinonen /kok	Tommy Tabermann /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Mirja Vehkaperä /kesk (osittain)
	Sanna Lauslahti /kok	Pauliina Viitamies /sd
	Jukka Mäkelä /kok	vjäs. Risto Autio /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.